

แนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักภาวนา ๔
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
The Management Guidelines of Student Quality Development
Activities based on the Buddhist Principle ‘Bhavana 4’
in the Non-Formal and Informal Education,
Nakhon Sawan Provincial Office.

ชญาณภัส ขาวผ่อง*

Chayanaphat Khawphong

นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Master of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University

อานนท์ เมธีวรฉัตร**

Anond Metheevarachatra

วินัย ทองมัน***

Winai Tongmun

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Thesis Advisors Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail : phuangs.nfe@gmail.com

Received: February 22, 2022

Revised: March 02, 2022

Accepted: March 17, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (๒) เพื่อหาแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักภาวนา ๔ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารสถานศึกษา และครู ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๔๗ คน

* นางสาว ชญาณภัส ขาวผ่อง Miss Chayanaphat Khawphong นิสิตปริญญาโท สาขาพุทธบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Education Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรฉัตร Asst.Prof.Dr.Anond Metheevarachatra

*** ผศ.ดร.วินัย ทองมัน Asst.Prof.Dr.Winai Tongmun

และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักภavana ๔ ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๗$, S.D.=๐.๕๗) และแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีดังนี้ (๑) ด้านกายภavana ฝึกการอยู่ง่าย กินง่ายส่งเสริมการออกกำลังกาย ให้มีร่างกายที่แข็งแรงมีสุขภาพดี จัดกิจกรรมการแสดงออกตามความสามารถ (๒) ด้านศีลภavana จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ กับสังคมเพื่อนมนุษย์ให้เป็นไปในทางช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สังคมที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิต ทั้งใน ครอบครัวและสังคมการทำงาน (๓) ด้านจิตภavana ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีจิตใจเมตตาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จัดกิจกรรมการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึง ความศรัทธา หวงแหน ปกป้องยกย่อง ความเป็นชาติไทย ยึดมั่นศาสนาและจงรักภักดี สถาบันพระมหากษัตริย์ (๔) ด้านปัญญาภavana ส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียน ฝึกอบรมให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงรู้เท่าทันเห็นโลกจัดสื่อ และการปรับปรุงและพัฒนาหาสื่อใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพสร้างทักษะและพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ

คำสำคัญ : การบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ; หลักภavana ๔; สถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: (1) to investigate the management of student quality development activities based on the Buddhist Principle ‘Bhavana 4’ in the Non- Formal and Informal Education, NakhonSawan Provincial Office (2) to offer the appropriate management guidelines of student quality development activities based on the Buddhist Principle of Bhavana 4 in the Non-Formal and Informal Education, Nakhon Sawan Provincial Office.

Using a combination of both quantitative and qualitative methods, A sample group was 147 school administrators and teachers and 9 key informants. The statistics used in analyzing the data were frequency, percentage, mean and standard deviation. (1) The overall average was statistically at a high level of ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.57) (2) The appropriate management guidelines for student quality development activities based on the

Buddhist Principle ‘Bhavana 4’ in the Non-Formal and Informal Education, Nakhon Sawan Provincial Office are as follows : (1) physical development to easy living practice Easy to eat, promote exercise. to have a strong and healthy body Organize expressive activities according to abilities (2) moral development to promote the development of relationships with the human society in a way that helps to solve problems and create a society that supports the development of life. both in family and working society (3) Emotional development to a happy coexistence in society do not harass others have compassion to help each other Organize behavioral activities that show faith, cherish, protect, honor Thai nationality Religion and loyalty monarchy (4) Intellectual development to encourage students to learn to think critically synthesize information by oneself; develop knowledge and ability in information technology Promoting economic learning in the ASEAN Community Training to know and understand things as they really are, knowing how to see the world in the media. and improvement and development for new media with quality, build skills and develop innovations in various forms

Keywords : Student quality development activities; Bhavana 4; schools

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศิลปธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของบุคคลที่อยู่ในระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์จากการทำงานและการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผล ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจ ให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้สร้างภูมิคุ้มกันสามารถจัดการกับองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการ

เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติ การเรียนรู้ของผู้ที่อยู่นอกระบบ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร

สำนักงาน กศน. จึงกำหนดกรอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งเป็น กิจกรรมที่ให้สถานศึกษา จัดเพิ่มเติมจากการเรียนปกติให้กับผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของกระทรวง ศึกษาธิการแผนการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี^๑

คุณภาพของผู้เรียน ได้ถูกระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖ ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ และในมาตรา ๗ ที่ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรี ความมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” ประกอบกับตามหลักการส่วนหนึ่ง ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้ระบุไว้ว่า ต้องยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความ เป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้ มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม^๒

^๑ อัญชลี ธรรมะวิธิกุล, หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เรื่องที่ ๔ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://panchalee.files.wordpress.com/๒๐๑๘/๑๒/๕_improve_student_quality.pdf [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓].

^๒ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๖๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอกพิมพ์ไทย จำกัด), หน้า ๕.

ในการจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบในปัจจุบันได้กำหนดใช้หลักสูตรการศึกษา
นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งในด้าน
เนื้อหาสาระการเรียนรู้เวลา และการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหา
ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคลชุมชน และสังคม ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียน
จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และยังคงส่งเสริมให้มีโอกาส
เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การดำเนินงานตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ดังกล่าวในการศึกษาทั้ง ๓ ระดับ^{๑)}

จากรายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๒๕๕๖ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยจังหวัด
นครสวรรค์ จำนวน ๑๕ อำเภอ ระบุว่า สถานศึกษาควรจัดทำโครงการเพิ่มระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของผู้เรียนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายด้านผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของผู้เรียนการศึกษาพื้นฐาน (N-NET) อยู่ในระดับคุณภาพต้องปรับปรุงเร่งด่วน ผู้เรียน
บางส่วนไม่กล้าแสดงออกในด้านการเป็นผู้นำ การแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นในการทำงานกลุ่ม และ
ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านค่อนข้างน้อยจำนวนสื่อคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ รวมทั้งการคิด
วิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์และการแก้ไขปัญหาต่างๆได้ ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาในด้านการใช้
แบบฝึกหัด การใช้กิจกรรมโครงงาน การใช้กิจกรรมแผนผังมโนทัศน์อย่างต่อเนื่อง สถานศึกษายัง
ดำเนินการวางแผนพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการได้ไม่ครอบคลุมภารกิจการบริหารสถานศึกษา
โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจด้านการวางแผนเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ ไม่ได้กำหนดนโยบายไว้ใน
แผนพัฒนาคุณภาพอย่างเด่นชัดว่าให้มีการใช้กระบวนการวิจัยและผลของการวิจัยเป็นแนวทางหลัก
ในการพัฒนาคุณภาพงานในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อรองรับ
การเปิดประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน^{๒)}

ในการพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมี
ส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

^{๑)} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ (Education in Thailand 2018),
(กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๖๑), หน้า ๔๗-๔๘.

^{๒)} สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), ผลการประเมินคุณภาพภายนอก/
ระบบประเมินคุณภาพภายนอก (Automate/QA : บทสรุปผู้บริหาร รายงานประเมินคุณภาพภายนอก, [ออนไลน์],
แหล่งที่มา : <http://aqa.onesqa.or.th/> [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓].

เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม สร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในการดำรงชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดีตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า หลักภาวนา ๔ ซึ่งประกอบด้วย กายภาวนา ศิลภาวนา จิตภาวนา ปัญญาภาวนา มาพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน^๕

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักภาวนา ๔ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
๒. เพื่อหาแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักภาวนา ๔ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวนา ๔ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์” การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

๑. รูปแบบการวิจัย
๒. ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๓. เครื่องมือการวิจัย
๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. การวิเคราะห์ข้อมูล
๖. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม (ฉบับเดิม), พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ดวงแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๓๗๑.

สรุปผลการวิจัย

๑. ผลการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๗$, S.D.=๐.๗๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมจิตอาสา กศน. เราทำความดีด้วยหัวใจ ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D.=๐.๕๓) รองลงมา คือ กิจกรรมการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D.=๐.๖๘) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้สู่ประชาคมโลก ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D.=๐.๖๘) ตามลำดับ

๒. หาแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักภาวะ ๔ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักภาวะ ๔ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ดังนี้ ด้านกายภาพ ฝึกการอยู่ง่าย กินง่ายส่งเสริมการออกกำลังกาย ให้มีร่างกายที่แข็งแรงมีสุขภาพดี จัดกิจกรรมการแสดงออกตามความสามารถ ด้านศีลภาวะ จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์กับสังคมเพื่อนมนุษย์ ให้เป็นไปในทางช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สังคมที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิต ทั้งในครอบครัวและสังคมการทำงาน ด้านจิตภาวะ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีจิตใจเมตตาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จัดกิจกรรมการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงความศรัทธา หวงแหน ปกป้องยกย่องความเป็นชาติไทย ยึดมั่นศาสนาและจงรักภักดี สถาบันพระมหากษัตริย์ ด้านปัญญาภาวะ ส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนของประชาคมอาเซียน ฝึกอบรมให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงรู้เท่าทันเห็นโลก จัดสื่อ สิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย และการปรับปรุงและพัฒนาหาสื่อใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพ สร้างทักษะและพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

๑. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาวิชาการ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการกำหนดจำนวนนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับแฮมมอนด์ (Hammond)^๖ พบว่า การจัดชั้นเรียนและการจัดตารางการสอน ซึ่งครูและนักเรียนให้พบกัน

^๖ Hammond, Robert, L., Evaluation at local Level In Educational Evaluation Theory and Practice, (Beiwont company, 1967) .p 104.

และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คำนึงถึงเวลาและสถานที่ และลักษณะการแบ่งกลุ่มนักเรียน และจัดเป็นระดับชั้นเรียงลำดับตามความยากง่าย

๒. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต พบว่าระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการให้ความรู้ด้านทักษะชีวิตกับผู้เรียน โดยวิทยากรผู้มีความรู้และประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์^๗ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์จริง จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ได้พบเห็น สามารถจดจำ และสะสมความรู้ที่ได้รับ จากประสบการณ์ได้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง มุ่งเน้นและส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในด้าน

๓. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมที่แสดงออกถึงความ จงรักภักดีต่อสถาบันชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรม พัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ ของพระมหากษัตริย์ร่วมกับนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เกื้อกุล ศรีสวัสดิ์^๘ พบว่า ควรให้ มีกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์ ควรกำหนดเรื่องกฎระเบียบการแต่งกายให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

๔. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้อตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงโดยมุ่งเน้นความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ให้เกิดผลในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของวิยะดา ธารามงคลกุล^๙ พบว่า มีความจำเป็นที่ต้องให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการอบรมให้ความรู้การสาดิกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และยกตัวอย่างการบูรณาการกับ ศาสตร์แขนงอื่น ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดที่ สร้างสรรค์ปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารทุกคนตระหนักร่วมกัน

๕. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือและกิจกรรมอาสา ยุวภาคพบว่ามีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้

^๗ ระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์, เทคนิคการสอน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘๗-๑๘๘.

^๘ เกื้อกุล ศรีสวัสดิ์, “การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนวัดวังศาลาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙), หน้า ๖.

^๙ วิยะดา ธารามงคลกุล, “การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประทุมสุรณ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒), หน้า ๖.

อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ลูกเสือ-ยุวกาชาดด้วยการปฏิบัติจริง ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบ วินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา มีความเสียสละในการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อัญชิสาสุรีย์แสง^{๑๐} ผลงานวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง มีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมการฝึกทักษะชีวิต

๖. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมกีฬาและส่งเสริมสุขภาพ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมด้านกีฬาและส่งเสริมสุขภาพที่สร้างความสามัคคี เสริมสร้างสุขภาพใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยบุษบา บุญกะนันท์^{๑๑} พบว่า การบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุด และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านภาวะผู้นำมากที่สุด รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

๗. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาจรี เจริญวงษ์^{๑๒} พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อรูปแบบชุมชนนักปฏิบัติผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในภาพรวมที่ระดับมาก สรุปผลการประเมินได้ว่ารูปแบบชุมชนนักปฏิบัติผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ที่ผ่านกระบวนการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เสริมสร้างพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ได้

๘. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้สู่ประชาคมโลกพบว่าระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

^{๑๐} อัญชิสา สุรีย์แสง, “การใช้กิจกรรมพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนอรุณประดิษฐ์ จังหวัดเพชรบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๑๑} บุษบา บุญกะนันท์, “รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๖๑), บทคัดย่อ.

^{๑๒} วิภาจรี เจริญวงษ์, “การพัฒนาแบบชุมชนนักปฏิบัติผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านสังคม เกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับชาวนิวทรี เกษตรศิริ^{๑๓} ที่กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ไว้ว่า วิชาประวัติศาสตร์ช่วยให้มนุษย์เกิดสำนึกในการค้นคว้าและสืบค้น ข้อมูลที่เชื่อมโยงอดีต และปัจจุบันที่นำไปสู่การสร้างความภาคภูมิใจ และกระตุ้นความรู้สึกในชาตินิยม รวมทั้งตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้

๙. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมจิตอาสา กศน. เราทำความดีด้วยหัวใจพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของกษมา โรจนนิล ยุกตะทัต และรองศาสตราจารย์ ดร. พยอม วงศ์สารศรี^{๑๔} ผลการวิจัยพบว่า สำนักงาน กศน. จังหวัดในเขตภาคกลางมีจุดแข็งในด้านทีมงาน มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพสูงในการทำงานร่วมกับเครือข่าย สำหรับจุดอ่อน คือ มีงบประมาณสนับสนุนให้แก่เครือข่ายน้อยเกินไป ในด้านสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสพบว่า เครือข่ายทุกภาคส่วนของสังคมพร้อมให้การสนับสนุน กิจกรรมของสำนักงาน กศน. จังหวัด ทั้งในด้านงบประมาณ ทรัพยากรและอื่น ๆ ภารกิจงานที่ต้อง ดำเนินการร่วมกับเครือข่ายถูกกำหนดไว้ในแผนและนโยบายทุกระดับ

๑๐. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ โอลด์ฟาเธอร์ (Oldfather)^{๑๕} กล่าวว่า แรงจูงใจที่จะเรียนรู้ ซึ่งมีอย่างต่อเนื่องมีผลต่อการเรียนรู้ในระดับมาก การวิจัยพบว่า นักเรียนจะมีแรงจูงใจจะมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและยังพบว่า การแทรกแซงแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นการจัดให้นักเรียน มีทางเลือกและควบคุมตนเอง มีประโยชน์ต่อนักเรียนด้วยรวมถึงมีโอกาสวางแผนและกำกับดูแลการเรียน มากขึ้น และผลที่ได้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนและมีความไวในการรับรู้ทางสังคม

๑๑. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับ

^{๑๓} ชาวนิวทรี เกษตรศิริ, *อารยธรรมไทยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : ประกายพริก, ๒๕๓๗), หน้า ๒.

^{๑๔} กษมา โรจนนิล ยุกตะทัต และ พยอม วงศ์สารศรี, “ยุทธศาสตร์การส่งเสริมเครือข่ายให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดในเขตภาคกลาง”, *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๖) : ๗-๑๕.

^{๑๕} Father old, “Student Perspectives on motivation experiences in literacy learning. Agent. GA : National”, *Reading Research Center*, (1993), p. 456.

มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ตามความถนัด และสนใจซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมวิชาการ^{๑๖} ที่ได้สรุปความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ไว้ว่า ควรกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน และควรมีแนวทางการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมสถานศึกษาได้นำไปเป็นแนวทางการดำเนินงานพัฒนา กิจกรรมให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

๑๒. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาจัดกิจกรรมให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน^{๑๗} เป้าหมายของการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ต้องการมุ่งสร้างจิตสำนึกในความเป็นชาติเกิดความรักความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ วีรบุรุษที่ก่อตั้งชาติบ้านเมืองยังความเป็นปึกแผ่นดำรงเอกราชมาจนปัจจุบันรวมถึงการสืบทอด ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมที่คงความเป็นเอกลักษณ์เป็นหน้าที่คนรุ่นหลังจะต้องสืบทอด ให้คงอยู่ตลอดไป

๑๓. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้การปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาจัดกิจกรรมอบรมประวัติศาสตร์ชาติไทยและตอบแทนบุญคุณของ พระมหากษัตริย์ไทยซึ่งสอดคล้องกับสิริวรรณ ศรีพหล^{๑๘} ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสอนประวัติศาสตร์ ไว้ว่า วิชาประวัติศาสตร์มีความสำคัญช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในประวัติความเป็นมาของชาติไทย รักในท้องถิ่นของตน พบว่า ผู้เรียนเห็นความสำคัญในวิชาประวัติศาสตร์ไทยว่าเป็นวิชาที่น่าสนใจช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจและเข้าถึงเรื่องราวในอดีตของคนไทยมากขึ้น ผู้เรียนให้ความสนใจมากและสามารถ

^{๑๖} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐.

^{๑๗} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๒-๓.

^{๑๘} สิริวรรณ ศรีพหล, การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๕๒), หน้า ๗๗.

ช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และรักความเป็นไทยได้มากขึ้น

๑๔. จากการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมเสริมสร้างความสามารถพิเศษพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถพิเศษหรือพรสวรรค์ไปใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตนเองซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนิตยา มูลสาร^{๑๙} พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการพูดและเขียนภาษาอังกฤษเพื่อนำเสนอโครงการ ในระดับดีมากหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงการ นักเรียนมีทักษะชีวิตในด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับสูงหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงการ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักภาวะ ๔ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์” ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามแผนผังดังนี้

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแนวทางทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักภาวะ ๔ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้ ด้านกายภาพ (๑) กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต (๒) กิจกรรมลูกเสือและกิจกรรม

^{๑๙} นิตยา มูลสาร, “การสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงการเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาอังกฤษและทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

อาสาชวภาษา (๓) กิจกรรมกีฬาและส่งเสริมสุขภาพ (๔) กิจกรรมเสริมสร้างความสามารถพิเศษด้านศิลปะ (๑) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม (๒) กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๓) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ด้านจิตภาวะ (๑) กิจกรรมที่แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์ (๒) กิจกรรมจิตอาสา กศน. “เราทำความดีด้วยหัวใจ” (๓) กิจกรรมการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันด้านปัญญาภาวะ (๑) กิจกรรมพัฒนาวิชาการ (๒) กิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ(ICT) (๓) กิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้สู่ประชาคมโลก (๔) กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและพัฒนาทักษะการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ควรส่งเสริมการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่เป็นนโยบายหลักของกระทรวงศึกษาธิการ
๒. ควรพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายให้มีความรู้และตระหนักในการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่นักศึกษา
๓. ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
๔. ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับกลยุทธ์ของสถานศึกษาโดยมีการสอดแทรกในเรื่องของการบริหารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา และครู คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่งเสริมและสนับสนุน และพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นำแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักศึกษา
๒. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรดำเนินการนำวิจัยเชิงคุณภาพมาพัฒนากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
๓. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยให้บุคลากรจัดทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการเรียนของผู้เรียนที่สอดคล้องกับสภาพจริงในการจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมทั้งทักษะกระบวนการ ความและเจตคติที่ดีต่อการเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาและบริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบเชิงลึก
๒. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขโดยนำหลักกรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนากิจกรรมคุณภาพผู้เรียน

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- เกษมา โรจนนิล ยุทธะทัต และ พยอม วงศ์สารศรี. “ยุทธศาสตร์การส่งเสริมเครือข่ายให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดในเขตภาคกลาง”. **วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๖): ๗-๑๕.
- เกื้อกุล ศรีสวัสดิ์. “การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนวัดวังศาลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙.
- ดวงเดือน คันทะพรหม. “ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางการเรียนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในจังหวัดมหาสารคาม”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาสารคาม**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓.
- นิตยา มูลสาร. “การสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงการเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาอังกฤษและทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙.
- นิวัฒน์ บุญสม และ มาเรียม นิลพันธ์. “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์”. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘): ๑๒๓-๑๓๔.

บุษบา บุญเกษมพันธ์, “รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพพระระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **ปริญญาานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๖๑.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **พุทธธรรม (ฉบับเดิม)**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ . กรุงเทพมหานคร : ดวงแก้ว, ๒๕๔๔.
พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑. **ราชกิจจานุเบกษา** ๑๒๕ มีนาคม ๒๕๕๑.

วิภาจรี เจริญวงศ์. “การพัฒนารูปแบบชุมชนนักปฏิบัติผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการ แบ่งปันความรู้ของนิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาศาखाวิชาการศึกษาผู้ใหญ่การศึกษานอกระบบ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขา วิชาการศึกษาผู้ใหญ่**. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๙.

ระวีวรรณ ศรีครามศรีน. **เทคนิคการสอน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕
รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย ทักษิณ, ๒๕๕๐.

รุจิรา พะปะเสน. “การปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตจังหวัด หนองคาย”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓.

สุวรรณี ทิพย์ศรีหา. “การศึกษาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน อำเภอเวียงแดง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะบุรีเขต ๒”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ๒๕๖๐.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ Education in Thailand ๒๐๑๘**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๖๑.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. **แนวทางการประเมินคุณภาพ การศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๖๒**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอกพิมพ์ไทย จำกัด, ๒๕๖๒.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
 สิริวรรณ ศรีพล. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.
 นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๒.

อดุลย์ เขียวมูล. “การพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มฝึกอบรมที่มีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ
 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
 สาขาจิตวิทยาแนะแนว. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๘.

อุษณีย์ โพธิสุข. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษรายงานการวิจัยประกอบร่าง
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป,
 ๒๕๔๑.

อัญชิสรา สุรีย์แสง. “การใช้กิจกรรมพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียน
 อรุณประดิษฐ์ จังหวัดเพชรบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชา
 จิตวิทยาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.

Hammond Robert. L. . **Evaluation at local Level In Educational Evaluation Theory and
 Practice**. Beiwont company, 1967.

Father old. “Student Perspectives on motivation experiences in literacy learning. Agent.
 GA : National”. **Reading Research Center**, 1993.

เว็บไซต์

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), ผลการประเมินคุณภาพ
 ภายนอก/ระบบประเมินคุณภาพภายนอก (Automate/QA : บทสรุปผู้บริหาร รายงาน
 ประเมินคุณภาพภายนอก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://aqa.onesqa.or.th/> [๓๑
 กรกฎาคม ๒๕๖๓].

อัญชลี ธรรมะวิถีกุล. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
 เรื่องที่ ๔ การจัดการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [https://
 panchalee.files.wordpress.com/๒๐๑๘/๑๒/๕_improve_student_quality.pdf](https://panchalee.files.wordpress.com/๒๐๑๘/๑๒/๕_improve_student_quality.pdf)
 [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓].